SIAŬBIT The SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U.S.A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1961, Listapad-Śniežań No. 6 (23) November-December, 1961

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplaru 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor): Rev. Francis Czerniawski

Address: 118 Market Street, Amsterdam, N. Y., U.S.A.

Redakcyja „Siaŭbita" žadaje Svaim Čytačom Viasiołych Kalad i ščaślivaha Novaha 1962 Hodu!

Upaŭšy na tvar, Dajom Tabie dar:
Z našych serc balučych,
Z našych śloz kipiučych.
A choć biedny, nie adkinieš, —
Ty jaho prymieš, dobra słaviš.

Jezu, za Tvoj trud, Dziakujem tut,
Dary zasyłajem, Za to chaj [daznajem
Tvajej łaski i apieki
Tut na śviecie i navieki
U niebie, zaŭsiahdy...

KATECHEZY
(Pav. X. J. Pichlera) — praciah

II. Nieadmiennaść Pana Boha.

Ludzi admieniajucca. Małyja, maładyja, u sile vieku silnyja, starejucca, traciać siły i zdaroŭja, pamirajuć. Byvajuć praz niejki čas dobryja, paśla zahnievajucca i nia chočuć adny z druhimi spatykacca. Dzicio dobraje, pasłušnaje; nahła źmianiajecca; nichto-b nie paznaŭ, što heta toje samaje dzicio. Tak admieniajucca ludzi. Tolki P. Boh jość nie admienny.

Boh jość nie admienny, značyć, **što Boh ad viakoŭ i na vieki jość** (u sabie) **zaŭsiody toj sam.**

III. Pan Boh isnuje sam iź siabie.

Kažnaja reč pachodzić ad niekaha druhoha. Napr. łaŭka — ad stalara; abraz — ad malara. Ludzi pachodziać ad Boha, bo ich Boh stvaryŭ. Śviet pachodzić ad Boha. Tolki P. Boh nie pachodzić ad nikoha, **isnuje Sam ź Siabie.**

Boh jość biezkaniečna daskanały.

Užo prypominaŭ ab niekatarych božych daskanałaściach. Ale heta nia usie. Kali-b ab usich daskanałaściach Božych chacieli havaryć, to nikoli nia končyli-b. Možam tolki skazać: **Boh maje usie daskanałaści,** ab katorych tolki možna padumać, a kažnuju u najvyšejšaj **stupieni.** Boh nia tolki jość **razumny,** bo i ludzi jość razumnyja, ale jość **najrozumniejšy.** Boh jość nia tolki dobry, jak našyja baćki, ale jość **najlepšy i najśviaciejšy.**

Ab isnavańniu Boha

1. Byŭ taki čas, kali ničoha nia było, a byŭ tolki **Boh.** Boh jość ščyry duch. My svaimi cialesnymi vačyma Jaho bačyć nia možem. Dyk skul viedajem ab Jahonym isnavańniu? Nie adzin skaža, što ab hetym viedaje ź Jahonaha abjaŭleńnia. Tak Boh pakazaŭsia ludziam; havaryŭ da ich. Ale tady prymaŭ formu vidomuju ludziam, abo ludzki hołas, zrazumieły słuchačom. Pakazyvaŭsia, jak čałaviek, jak ahoń, jak vobłak, z katorych byŭ čutny ludzki hołas. Ale kali-b Boh nie pakazavaŭsia, nie havaryŭ da ludziej, to i tak daviedalisia-b ludzi, što jość Boh. U jaki sposab? Chopić hlanuć na sonca, miesiac, načami na zorki, na pryhožyja kvietki, raściny, žyvioły, a rozum nam skaža: sonca, miesiac, zorki dy i naša ziamla — nie mahli sami praz siabie stacca; ludzi nie mahli tak ich raźmiaścić; musić być niechta, chto usio tak uparadkavaŭ. A, kali pryhledzimsia na samaj ziamli, ludziam,

žyviolinam, pryhožym kraskam, drevam; jak heta usio mudra zroblena? Iznoŭ nam rozum skaža: Musić być niechta i vielmi usiomahutny, katory tak pryhoža ździeiŭ i tak usiomahutna hetym kiruje. — Byŭ adzin taki niedavierak. Jon adnojčy pryjšoŭ da svajho vieručaha susieda, sławutaha astranoma Atanazaha Kirchera i ubačyŭ u jaho pryhožy globus. Ahledziŭ jaho z usich bakoŭ, dy zapytaŭsia, kažučy: „Dzie ty jaho dastaŭ?" Atrymaŭ adkaz: „Ja jaho nia kupiŭ, nichto mnie jaho nie padaravaŭ, ja jaho nia ukraŭ dy i nie znajšoŭ; pasiejaŭ maleńkaje u harodzie ziarniatka, a bačyš, što zacharošaja štučka?" — „Placieš kašałki" — adkazaŭ niedavierak, „nad im musili napracavacca ludzi, kab tak choraša zrabić". „Vidžu, što nia chočaš mnie pavieryć. A padniasi vočy u haru, pahladzi skolka tam zorak, kažnaja ź ich maje svoj šlach, a ty nia chočaš vieryć, što jość takaja siła, katoraja ździeiła usio heta i kiruje hetym, choć-by i praz prava natury". I ciapier jość ludzi, katoryja kažuć: Niama Boha! bo ja Jaho nie baču! Kolki na śviecie rečaŭ jon nie pabačyć da samaj śmierci? Ci-ž toje, čaho nie bačym, nia isnuje? U bolšaści heta ludzi takija, katoryja chočuć žyć, jak im padabajecca. Prykazańni Božyja im robiać vykidy u sumieńni; chacieli-b, kab ich nia było, kab nia było taho, chto moža ich za heta karać, uhavaryvajuć ady što nikoha niama, a toje, što my Bohu prypisyvajem, jany prypisyvajuć pravam, dadzianym praz Boha, natury. Časta, zdarajecca, sami pryznajucca, što inačaj havorać, a inakš u svaich sumleńniach adčuvajuć. Vy, darahije dzieci, da takich nie naležycie. Napewna dumajecie, što samo ź ničoha nia moža stacca. Kali majem štokolačy, to vierym, što jano samo nie paŭstała. Tak sama i śviet sam nie paŭstaŭ, a Boh jaho stvaryŭ, značyć isnuje. Dziele uzmacnieńnia viery, paŭtarajema malitvu: Vieru u Ciabie, Boža, žyvy, U Trojcy adziny, praŭdzivy. Vieru, što abjaviŭ, Boža; Tvajo słova mylać nia moža.

II. Pyt. Chto-ž heta Boh? — Adk. Boh heta istota najdaskanalšaja, ščyry Duch, stvaryciel śvietu. Pyt. Što heta istota? Adk. Usio, što tolki isnuje jość istotaj.

Istoty na śviecie nia roŭnyja. Adny ad druhich daražejšyja, daskanalšyja. Śviet minaralny jość darahi, daskanały. Šmat chto raścinny žyvioliny uvažaje za daskanalšyja. Miž žyviolonym śvietam ludzi daskanalšyja. Jany u sabie nia tolki majuć papiarednija śviety, ale majuć i duchovy. Daskanalšyja ad ludziej čystyja duchi — Anioły. Najdaskanalšym ad usiaho i ad usich heta ščyry duch **BOH**.

Pyt. Kaho nazyvajem ščyrym ducham? Adk. Ščyrym ducham nazyvajem toj, katory nie maje cieła, a maje nieahraničany rozum i nieahraničanuju volnuju volu. My majem rozum, ale jon ahraničany, u paraŭniańniu da Božaha, jon — jak małaja lampka da sonca. Boh paznaje i razumieje usio. My majem volnuju volu. Možam rabić, što nam padabajecca. Ale usiaho zrabić, što chacieli-b nia patrapim, bo našaja vola ahraničanaja. Boh žadaje i choča zaŭsiody taho, što jość zusim dobraje, pryhožaje i śviatoje. Boh maje volu ničym nie ahraničanuju; nichto nia moža Boha da čaho zmusić. Boh maje najdaskanalšy rozum, najdaskanalšuju volnuju volu i niamaje cieła.

III. Ab prykmietach Božych.

a) **Boh jość viečny.** Byŭ taki čas, kali nia było ani zorkaŭ, ani sonca, ani ziamli. Ale nia było takoha času, kab nia było **Boha.** Tysiačy, miljony, biljony hadoŭ prad paŭstańniam śvietu byŭ **Boh.**

Kali razhledzicisia kruhom siabie, pabačycie, što usio praminaje, končycca. Kraski pierakvitajuć, drevy sochnuć i hnijuć, ptuški hinuć, ludzi pamirajuć. „Kazaŭ Zbaviciel: „Nieba i ziamla piramieniacca”. Jak sumna, što usio musić skončycca! Ci niamo ničoha, što zastaniecca na zaŭsiody? Adzin budzie zaŭsiody. Chto-ž heta? Heta Boh. Jaki vialiki jość Boh! Usio mieła svoj pačatak. Boh adzin nia mieŭ pačatku i nia budzie mieć kanca.

IV. **Boh jość USIOMAHUTNY,** bo usio moža stvaryć, što choča. — Uvieś vialiki śviet Boh ź ničoha stvaryŭ. Adnym słovam skazaŭ i stałasia. Jakuju vialikuju moc Boh vykazaŭ! Boh stvaraŭ dy moža stvaraje biaz pieraryvu novyja śviety.

V. **Boh Najdabratliviejšy.** Heta značyć, što Boh poŭny miłaści da svajho stvareńnia i što dobraje ad Jaho majem. Rozum, volu, pryhožaść, žyćcio — ad Boha. Lubiać vas rodzičy, ale Boh jašče bolej lubić. Dziela taho my pavinny być udziačnyja za usie dary nam danyja. Dziakuvać Bohu u našych malitvach.

VI. **Boh jość PAŬSIUDNY,** bo jość usiudy: u niebie, na ziamli i to na kažnym miejscu. U domie, škole i u najskrytšym miejscu. Nia možna nam ničoha złoha rabić, bo usiudy Boh nas bačyć. U paciarach kažam: „Ojča naš, katory jość u niebie”. Heta dziele taho, što u niebie Anioły i śviatyja Boha bačuć, dzie Boh svaju stalicu maje.

VII. **Boh jość Usio viedajučy.** Heta značyć, što Boh viedaje, što jość i što budzie, a navat našyja dumki.

Vielmi časta zdarajecca, što ludzi pavažnych ludziej źniesłaŭlajuć, śmiajucca, kab tolki panizić, a siabie vyšej pastavić. Boh bačyć

heta i panižanych uznaharadžaječ. Zbaviciel kazaŭ: „Ajciec naš, katory bačyć skrytyja rečy dobryja, zapłacić vam". Rabicie ady šmat dobraha; nia dziela ludzkich vačej, a kab padabacca Bohu, katory za heta budzie naharadžać.

VIII. Boh jość SPRAVIADLIVY.

Spraviedlivym nazyvajem taho, chto naharadžaje podle zasłuhi. — Dobrych Aniołaŭ naharadziŭ viečnym ščaściem, błahich pakaraŭ viečnaj karaj. Ludziam abiecaŭ viečnaje ščaście, kali buduć Jaho słuchać, pakaraje šmatlikimi ciarpieńniami i śmierciaj, kali nia buduć Jaho słuchać. Pakaraŭ usich ludziej za hrachi Adama i Evy. Prysłaŭ Adkupiciela. Kažny moža zbavicca, kali zachoča. Ale, kali usio žyćcio budzie Bohu spraciŭlacca, a budzie słuchać tolki Božych vorahaŭ, budzie adkinieny ad ščaścia z Boham u niebie. Nie hladzić na bahactva, vialikija stanoviščy na ziamli, a na jaho słužbu Bohu.

IX. Boh jość NAJMIŁASARNIEJŠY.

Boh achvotna adpuščaje hrachi i karu, kali ludzi kajucca i pakutujuć za svaje viny. Adam i Eva vielmi abrazili Boha. Nie pavieryli Bohu, a pavieryli niačyściku, praciŭniku Boha. Boh bačyŭ, jak jany škadavali, što heta zrabili, daravaŭ im i pryniaŭ ich u nieba. Zbaviciel vykazaŭ vialikaje miłaserdzia da hrešnikaŭ. Navat takomu razbojniku daravaŭ na kryžu i abiecaŭ, što taho samaha dnia budzie u Raju, pradsionku nieba.

X. **Boh jość NAJPRAŬDZIVIEJŠY i NAJVIARNIEJŠY.** — Kaža zaŭsiody praŭdu i datrymlivaje, što pryrakaŭ, abo čym pahražaŭ. Skazaŭ Adamu i Evie: Pamrecie, kali budziecie ješci płady ź dzierava zabaronienaha. — Pamiarli i my musim pamirać. Abiecaŭ prysłać Adkupiciela. Prysłaŭ, katory dapoŭniŭ prykazańni Staroha Zapaviedu; skazaŭ, što majem rabić, kab mahli atrymać viečnaje ščaście. Viedaje i vašyja hrachi, katoryja užo zrabili, čakaje vašaj papravy. Kali nie papraviciesia, čakaje vas kara dačasnaja na ziamli, a kali pamrecie u ciažkich hrachoch, čakaje vas viečnaja kara u piekle. Kali da śmierci budziecie dobra Bohu słužyć, datrymaje Boh Svajho pryračeńnia i daś vam abiacanuju charošuju naharodu u niebie, bo Boh najviarniejšy.

XI. Boh jość biezkaniečna daskanały, bo Boh usie daskanałaści maje u najvyššaj stupieni.

Kali-b vas ciapier niechta zapytaŭ, chto heta jość Boh, mahli-b jamu adkazać: Chto heta jość Boh, hetaha nichto nie patrapić dobra padumać, ani skazać nie patrapić. My tolki možam skazać: **Boh jość istota biezkaniečna daskanałaja, katoraja isnuje sama ź siabie.** Heta

istota, tak biezkaniečna charošaja i daskanałaja, hety Boh taki dobry, choča być našym Ajcom! Darahija dzieci, ci-ž heta nie viasiołaść i ščaście! Dzieci ciešacca, kali ich ajciec bahaty i vialiki pan. A jaki vialiki i bahaty naš Niabiosny Ajciec! Pan Boh maje usio, što dobraje, charošaje i najdaskanalšaje. Ciešciesia! Budźcie dobryja dzieci Boha i słuchajcie Jaho, a niekali pabačycie Jaho u niebie. A jak tady budziecie ščaślivyja.

(Nichto i ništo nastała čałavieka nia moža uščaślivić. Niekatarym ludziam zdajecca, što sapraŭdnaje ščaście moža dać bahactva. Hetak nia jość; chto pryhledzicca bahatym ludziam, pabačyć šmat i miž imi jość nieščaślivych, navat takich katoryja končać žyćcio samahubstvam. Majem šmat śviatych, katoryja usiakimi sposabami šukali na ziamli tryvałaha ščaścia. Ich apošnija byli słovy: „U Tabie, Boža, my znajšli praŭdzivaje ščaście”. Tolki adzin Boh patrapić uščaślivić čałaviečaje serca. Jon jość najbolšym, najcharašejšym i najlepšym dabrom. Jaho miłujcie nad usio, Jamu budźcie viernyja, kab Jaho kaliś mahli ahladać i na vieki ź Im nie rastavacca!).

Praroctvy ab adkupicielu.

U hetaj XIV katechezie razkažu, jak P. Boh prypaminaŭ ludziam ab prysłańniu Adkupiciela.

1. Moža vy užo bačyli nieba pierad uschodam sonca? Pa ciomnaj nočy, pakrysie razpačynaje dnieć. Ciamnata nočy ustupaje. Stanovicca štoraz jaśniej. Nahła padajuć na ziemlu załatyja pramieńni sonca. Paśla pakazyvajecca na niebie, u całym svaim charastvie, sonca. Voś abraz prychodu na śviet Adkupiciela, bo i P. Jezus jość soncam, katoraje, svaim prychodam, aśviaciła ziamlu. Pa piervarodnym hrechu nastała ciomnaja noč u ludzkich sercach. Ciešyŭsia niačyścik i tryumfavaŭ, bo dumaŭ, što P. Boh nia źlitujecca nad hrešnymi ludziami. Ale hetaja jahonaja radaść była pradčasnaja.

Viedajecie, što P. Boh zrabiŭ, kab ludzi pa hrachu znoŭ mahli atrymać viečnaje ščaście? P. Boh užo u Raju skazaŭ da vuža: „Pałažu niazhodu miž taboj, a žančynaj i miž nasieńniam tvaim, a nasieńniam Jaje; Jana satre hałavu tvaju, a ty budzieš pakušacca na piatu Jaje” (1 Mojz. 3, 15). Što značyli hetyja słovy? (Što prydzie na śviet žančyna, katoraja adbiare uładańnie niačyściku). Praz što adabrała žančyna uładańnie niačyściku nad ludziami? Praz toje, što stałasia Matkaj Zbaviciela. Što-ž zrabiŭ Zbaviciel, kab vyzvalić ad uładavań niačyścika? Zbaviciel naradziŭsia, prabyvaŭ na ziamli praz 33 hady (niekataryja vučonyja davodziać, što žyŭ daŭžej), svajoj navukaj dapoŭ-

niŭ prykazańni i praz svaje muki i śmierć adkupiŭ. Heta była pieršaja navina, pieršy pramień łaski, jaki pakazyvaŭ ludziam zbaŭleńnie.

II. Pradskazy Patryjarchaŭ i Prarokaŭ. Ludzi kala 4,000 hadoŭ musili čakać, pakul pryšoŭ Adkupiciel. Kab ludzi praz tak doŭhi čas nie zabylisia ab pryabiecanym Zbavicielu, vybraŭ adnaho pabožnaha i spraviedlivaha čałavieka, kazaŭ jamu pakinuć svaju krainu. „Vyjdzi z hetaj krainy, a idzi u kraj, katory tabie pakažu! Bo zrablu ciabie prarodzičam vialikaha narodu i budu tabie dobra sławić. A u tabie buduć dobra słaŭlenyja usie narody ziamli” (1, M. 12, 1). Žyŭ jon u mieście Ur u Chananejskaj ziamli. Pakinuŭ rodnuju ziamlu, svoj narod, svajakoŭ. Idzie z žonkaj, žanatym unukam, z słuhami i usim dabytkam u miesnaść Sichim, Kananejskaj krainy. Znoŭ pakazaŭsia jamu Boh i skazaŭ: „Hetu ziamlu addam tabie i patomkam tvaim” (1, Mojz. 12, 7).

Praz Patryjarchaŭ: Abrahama, Izaaka i Jakuba pavučaŭ ich patomkaŭ ab pryabiecanym Zbavicielu i zaachvočyvaŭ da cnatlivaha žyćcia. Patryjarch Jakub paklikaŭ prad śmierciaj svaich synoŭ, dobra słaviŭ im, prypaminaŭ, kab pamiatali ab Zbavicielu, a navat pradskazaŭ čas Jahonaha pryjścia: „Nia budzie adniataje žazło ad Judy, ani pravadaŭstva Jaho, pakul nia prydzie, katory maje być pasłany, a Jon budzie čakany ad narodaŭ” (Mojz. 1, 49, 10). Što aznačajuć hetyja słovy? (Što tak doŭha buduć uładaryć z pakaleńnia Judy, pakul nia prydzie Zbaviciel, čakany praz usie narody). Kali vypaŭnilisia hetyja pradskazańni? Doŭha musili čakać patomki Judy. A kali pačynali zabyvacca ab Bohu i Zbavicielu śvietu, Boh pasyłaŭ da ich mužoŭ śviatych, prarokaŭ. Jany pryzyvali narod da papravy, navučali ab Bohu i, majučym pryści Zbavicielu. Takšto usio padrobiazna ab Jaho narodžańniu, žyćciu, navukach i chvale dakładna pradskazali z natchnieńnia śv. Ducha i u knižkach śv. Piśma zapisali.

Padziei, ab katorych praroki pradskazali.

1) **Prarok Micheaš** predskazaŭ miejsca narodžańnia **Zbaviciela:** „Ty Betlejem, ziamla Judy u nijakaj miery nia jość najhoršaja miž kniaziami Judzkimi, bo ź ciabie vyjdzie pravadyr, katory budzie kiravać narodam maim Izraelskim ad vychadu Jaho ... až da dzion viečnaści” (M. 5, 2). Chto jość tym pravadyrom, abo uładarom? (Zbaviciel). Judejcy dobra viedali, što Zbaviciel narodzicca u miastečku Betlejem. Kali pryjechali vučonyja z uschodu u Jeruzalem i pytali: „Dzie novanarodžany Izraelski karol?” — Zahadaŭ Herad paklikać śviataroŭ i vučonych u śv. Piśmie i pytaŭ ich, dzie maje naradzicca

Zbaviciel? Jamu adkazali, što „u Betlejemie Judzkim, bo hetak jošć napisana Micheašam prarokam: I ty Betlejem . . .”

2) Inšyja praroki pradskazavali raznyja detalli z žyćcia Zbaviciela. Prarok **Izajaš** pradskazaŭ, chto budzie Jahonaj Matkaj: „Voś Dzieva pačnie i parodzić Syna i nazavie Jaho Emanuel (Boh z nami)” (Iz. 7, 15). Pradskazaŭ, što Zbaviciel budzie dzieić šmatlikija cudy: „Boh sam pryjdzie i zbavi nas. Tady adamknucca vočy ślapych i vušy hłuchich; tady vyskačyć kulhavy jak jeleń i adamknucca vusny niamych” (Iz. 35, 46-66).

Kali-ž śv. Jan Chryściciel vysłaŭ svaich vučniaŭ da Zbaviciela, zapytacca: „Ci ty toj, katory maje pryjści, ci majem druhoha čakać?” Pan Jezus adkazaŭ słavami Zacharyjaša praroka. „Cieššia dačka Jerazalimu (ciešciesia žychary Jerazalimu). Voś uładar tvoj i Zbaviciel pryjedzie, siedziačy na aślaci i aślicy” (Zach. 9, 9). Pradskazaŭ Zacharyjaš, jaki sumny los budzie zhatavany u Jerazalimie Adkupicielu. I advažyli zapłatu Maju 30 siarabranikaŭ . . . Hladzieć buduć na mianie, katoryja prabili. Adnaho dnia budzie vialiki płač u Jeruzalimie, budzie płakać usia ziamla” (Zach. 11, 13), i heta spoŭniłasia u časinu śmierci Zbaviciela.

Ab mukach **Zbaviciela** prarok David kazaŭ: „Usie, katoryja bačyli, vyśmievalisia ź mianie, vusnami havaryli i kivali hałovami. Pradziuravili ruki Maje i nohi Maje. Paličyli usie kości Maje, a ab sukniu maju kidali los” (Ps. 21, 17-19). Heta usio vypaŭniłasia. Kali čujecca ab hetym, zdajecca, što jak-by hety prarok ułasnymi vačyma hladzieŭ na muki Zbaviciela.

Inšy prarok Daniel, dakładna pradskazaŭ čas śmierci Zbaviciela. „Siemdziesiat tydniaŭ skaročana na narod tvoj i śviatoje miesta tvajo, kab dakanałasia prastupstva, a kab hrech skončyŭsia. A tak viedaj, a hladzi: ad vyskazu, kab zbudavanaje było Jeruzalem, až da Chrystusa pravadyra, tydniaŭ 7 i tydnaŭ 6č budzie Chrystus zabity, a nia buduć ludźmi Jaho, katoryja Jaho vyrakucca. A miesta i śviatynia skazić narod z pravadyrom, katory prydzie” (Dav. 9, 24). Heta pradskazańnie koratka vytłumačyŭ. Daniel kaža: „Siemdziesiat tydniaŭ zastanie skaročanych, tady Zbaviciel zastanie zabity. Hetyja tydni aznačajuć hady 7 pamnožyć praz 70 budzie 490 hadoŭ. Siemdziesiaty tydzień budzie skaročany na pałavinu. Značyć budzie 486 hadoŭ z pałavinaj. Tolki hadoŭ maje prajści da adbudovy śviatyni, až da śmierci Zbaviciela. Zahad da adbudovy vydaŭ karol perski Artakserkses u 453 hadzie pierad Zbavicielam. Pan Jezus žyŭ 33 z pałavinaj

hadoŭ; 453 plus 33 z pałavinaj budzie 486 z pałavinaj hadoŭ. Tak Daniel pradskazaŭ.

3) Praroki pradskazali taksama dakładna z Umieršych Paŭstańnie Zbaviciela. David u psalmie kaža: „bo nie pakinieš dušy majej u piekle (atchłani), nie dasi śviatomu Tvajmu ubačyć tleńnie" (Ps. 16, 10). U inšym miejscu kaža: „Rasčyniajciesia adviečnyja varoty, kab uvajšoŭ Uładar Słavy" Ps. 24, 7). U psalmie 68, 33-34 kaža: „Spievajcie Bohu, vysłaŭlajcie Panu, katory uzyjšoŭ na nieba nad nieby, na uschod sonca". Što prypaminajuć hetyja słovy? Navat uskazanaje miejsca, z katoraha Pan Jezus ustupiŭ u nieba. Hara Aliŭnaja, na uschadzie ad Jerozalimu.

Pradskazali praroki: załažańnie i viečnuju tryvałaść Ekklezii. Karalu Davidu P. Boh pryrek, što ź jaho rodu budzie Zbaviciel śvietu: „Uzbudžu tabie patomka, katoraha karaleŭstva budzie viečna isnavać. I budzie Jon uładaryć ad mora da mora; ... I buduć jamu usie ziamnuja karali; usie narody jamu buduć służyć" (Ps. 71, 8, 11). Tak karaleŭstvam Chrystusa jość śviataja Ekklezija, katoruju Pan Jezus załažyŭ, a katoraja budzie isnavać viečna. Z tych i inšych praroctvaŭ paznali Judejcy, što Zbaviciel budzie Mesyjašam — Pamazancam Božym, tak mahutnym i śviatym, što svajoj hodnaściaj i mocaj pieravyššyć usich karaloŭ, prarokaŭ i judejskich śviataroŭ, praŭdzivym Pamazancam Božym — Mesyjašam. Čym bližej da pryjścia Zbaviciela, tym praroctvy byli dakładniejšyja, tym abraz Zbaviciela jasniejšy, padobna jak z uschodam sonca. Abiecaŭ Pan Boh pryjście Zbaviciela u raju, paśla prypaminaŭ praz Patryjarchaŭ, prarokaŭ, katoryja šmat detalijaŭ padavali z žyćcia čakanaha Zbaviciela. Ale i tuha za Zbavicielam była štoraz bolšaja, štoraz čaściej ludzi prasili Boha, kažučy: „Vobłaki niachaj spuściać z daždžom Spraviadlivaha; niechaj adčynicca ziamla i zrodzić Zbaviciela!" (Iz. 45, 8). Až pa doŭhim čakańniu nastaŭ dzień, katory prynios zbaŭleńnie, u katorym naradziŭsia Zbaviciel śvietu.

III. Raskazaŭ vam, u jaki sposab prypaminaŭ Boh ludziam Zbaviciela śvietu, pryhatavaŭ na Jahonaje pryjście. Zapaviadaŭ Boh praz prarokaŭ, što Zbaviciel pryjdzie uvolnić Judejcaŭ ź niavoli šatana, a nie ź niavoli Romanaŭ. Nažal, faryzei uhavaryli Judejcaŭ, što Zbaviciel pryjdzie załažyć nie Uładarstva božaje, ale uładarstva ziamnoje, katoraje maje abniać uvieś śviet. Čakali Judejcy Zbaviciela, katory zybraŭ-by vialikaje vojska, Judejcaŭ z pad uładarstva Romanaŭ uvolniŭ, padabje uvieś śviet, a Judejcaŭ zrobić kiraŭnikami. Śviaty Jan Chryściciel staraŭsia vylačyć Judejcaŭ z hetaha błudu. Pavodle na-

kazu Božaha zaachvočyvaŭ da pakuty, kazaŭ: „zbliziłasia Uładarstva Božaje"; a da Uładarstva Mesyjaša uvojdzie tolki toj, katory žałuje za svaje hrachi i pakutuje za ich. Ci usie Judejcy pajšli za hetym upaminam? (Nie). Faryzei astalisia u svaim zaślepiańniu i Zbaviciela nie uznali za svajho Mesyjaša, a navat Jaho ukryžavali. I uściaž čakajuć svajho mesyjaša. Ale darma! Mesyjaš pryjšoŭ, załažyŭ Uładarstva duchovaje, katoraje abymaje uvieś śviet. Pamior na kryžu, kab vypaŭniłasia usio, što praroki pradskazali, što było napisana ab Synu Čałaviečym. Tak usio, što praroki pradskazali, vypaŭniłasia i stul viedajem, što Pan Jezus jość pryabiecanym Mesyjašam.

IV. Kažny hod abchodzim prad Kaladami Advent (pryjście). Advent tryvaje čatyry tydni. Prypaminaje nam tysiačy hadoŭ, čakajučym Zbaviciela. Jak Judejcy praz pakutu i malitvu čakali pryjście Mesyjaša, tak sama i my praz pakutu i malitvu majem pryhataŭlacca da abchodu hadaŭščyny narodžańnia Zbaviciela. Daŭniej u Adviencie byŭ post. Dzielataho što ludzi mała paścili, Ekklezija źmienšyła hety post tolki da piatnicaŭ, kvartalnych sieradaŭ, piatnicaŭ, syboty i konadzień (vigilija) Božaha Narodžeńnia. U Advencie Ekklezija zabaraniaje uračystych viasiellaŭ i zabavaŭ. Zaochvočyvaje viernikaŭ da spoviedziaŭ i śviatoj Komunii. (Dalej budzie).

KAŠTOŬNAŚĆ ŽYĆCIA

Pry kažnym **Sakramencie** isnujuć charošyja i poŭnyja značeńnia **Ceremonii,** užyvanyja na našym ciele. Praz heta choča Ekklezija ukaranić pašanu da našaha ułasnaha cieła i dać da zrazumieńnia, što cieła, jak takoje, maje vialikuju cennaść i vysokuju hodnaść.

Žyćcio cieła jość vialikim i darahim dabrom, bo cieła jość žyllom i snadziej dušy; tak doŭha, što ziamnoje žyćcio jość časam zasievu na pryšłaje viečnaje žnivo.

Zdaroŭje bolej varta, čym najbolšaje bahactva(Ekkl. 30, 16). Našaje cieła stvorana praz Boha, jość žyllom nieśmiarotnaj dušy, ad znachodžańnia hetaha žyćcia, časta zaležyć i znachodžańnia dušy. Čym žyllo u chacie, tym dušy u ciele. U zdarovym domie, zdarovyja ludzi. U niezdarovym žyllu ludzi časta chvarejuć. Padobna dzieicca i z dušoj. Kali razabjom skarupinu u vysiedžanym jajku, paškodzim i kurčaniaci, katoraje znajchodzicca u im; padobna, kali paškodzim ciełu, hetu skarupinu dušy, musić uciarpieć na hetym i duša, šlachotny žychar toj vonkavaj abałonki (Meh.) Užo heta razumieli staražytnyja Romani i dziela taho kazali „U zdarovym ciele — zdarovy duch". Viedać treba, što cieła čałavieka nia jość jahonaj ułasnaściaj, a ułasnaś-

ciaj Boha (1 Kor. 6, 13). A joj jość nia tolki dziela taho, što Boh stvaryŭ, ale takža dlataho, što Chrystus adkupiŭ jaho vialikaj canoj praz Svaje muki (1 Kor. 6, 19). Cieła ady nia jość našaj ułasnaściaj, a čužoju ułasnaściaj. Čužuju ułasnaść vielmi treba šanavać. **Arandatar,** žyvučy u čužym domie, nia maje prava jaho psuć, a jašče bolej rujnavać pamieškańnia. My nia majem prava škodzić abo rujnavać cieła, katoraje jość žyllom našaj dušy, stvoranaj praz Boha i budučaj Jahonaj ułasnaściaj. „Abchodzicca musim z našym ciełam, jak z čužoj ułasnaściaj" (śv. Bern.). Nia možam rabić z našym ciełam, što my chočam, ale tolki što choča Boh (Galura). Našaje cieła dadziena nam praz Boha na **snadzie dušy našaj,** pry pomačy jakoha majem skarbić sabie zasłuhi na viečnaje žyćcio. Jak kažnaje snadzie, tak i cieła možam nadužyvać, ale hetaha treba ścierahčysia. Pamiatajmo na słovy śv. Paŭla Apostoła, katory napaminaŭ viernikaŭ, kab nie addavali čaścinaŭ cieła na snadzia niespraviadlivaści. „Dyk niachaj nie panuje hrech u śmiarotnym vašym ciele, kab vam karycca prad im u pažadlivaści jaho" (Rom. 6, 12). Niekali Boh zapatrebuje ad vas rachunku z daroŭ nam dadzienych (Mat. 25, 19), a ady i z užyćcia cieła. „Budziem zmušany niekali zdać rachunak, jak abchodzilisia z našym ciełam, tym žyllom nieśmiarotnaha ducha i snadziem da vypaŭniańnia prafesyjanalnych abaviazkaŭ" Prol. Kneipp). — Dačasnoje našaje žyćcio jość časam zasievu. Čym daŭžej chto žyvie, tym bolej moža zrabić dobrych učynkaŭ, a ady tym bolej moža sabrać iz saboj. Doŭhaje žyćcio jość daram Boha, što vidać z 4-ha Božaha prykazańnia.

2. **Adbirańnia žyćcia.** — Adbirajuć žyćcio pieravažna ludzi biazbožnyja. Kali vielmi daloka zaciahnucca u hrachoch, abo naviedany vialikim nieščaściem, a nia majuć mocnaj viery, sumnievajucca u Božuju pomač i Jahonaje miłaserdzia; časami adbirajuć ludzi sabie žyćcio u stanie znachodžańnia poŭnaj adsutnaści pamiaci, abo chvilavoj nieprytomnaści.

U prykrym znachodžańniu znajchodziŭsia karol **Saul,** kali ranianaha jaho akružyli niepryjacieli; u rospačy kinuŭsia na ułasny mieč i tak zhinuŭ (1 Kar. 31). Vartaŭnik viaźnicy u Filippi byŭ u rozpačy, kali uhledziŭ adčynieny dźviery viaźnicy, u katoraj byŭ zamknuty śv. Paul, i u pieršaj chvilinie sabiraŭsia siabie ułasnym miačom prabić (Dz. Ap. 16, 27). **Judaš,** vidziačy svoj vialiki hrech, papaŭ u rospač i paviesiŭsia (Mat. 27, 5). Jakža časta možna vyčytać u hazetach, što toj abo inšy adabraŭ sabie žyćcio, bo prajhraŭ usiu svaju majemaść (z hetaha słyvie lohavišča ihraŭ u Monaco), abo nie asiahnuŭ mety u svajoj hrešnaj miłaści, abo, zrabiŭšy lichadziejstva, u strachu

prad sudom i viaźnicaj. Traplajucca samabojstvy z brydoty da žyćcia u vyniku razbieščanaści i pierasytu ziamnymi roskašami. U takich zdareńniach samahubstva padobnaje da bankroctva. Tutaka pryčyna drennaja haspadarka, tamaka błahoje žyćcio. U najnaviejšych časach časta zdarajucca samahubstvy z zusim błahich pryčynaŭ. Adnak takža zdarajucca samahubstvy u chvilavym varjactvie, abo pad upłyvam ciažkoj nervovaj chvaroby, tady jany sami nia viedajuć, što robiać. Dziela taho treba vyścierahacca chutkaha nieabhruntovanaha zasudžvańnia samahubca, abo ćvierdžańnia, što malitva za jahonuju dušu nie prydasca. Hłaŭnaj adnak pryčynaj samahubstva u najbolšaj čaści **niedachop religii, niedachop viery u žyćcio pozahrobnaje, u dapamozie i miłaserdzie Božaje.** Što tak jość vučyć nas spratykavanaść, bo zaŭsiody z abnižeńniem uzroŭnia religijnaha, u niejkaj krainie, uzrastaje samahubstva. Užo staražytnyja pahania uvažali samahubstva za čynnaść hańbiačuju i hodnuju nahany; dziela taho kažnamu samahubcu adsiakali tuju čaścinu cieła, katoraj rabiŭ samahubstva i chavali jaje asobna ad chavanaha cieła (śv. Iz.). Ekklezija zabaraniaja chavać samahubcaŭ pa chryścijansku z vyniatkami, kali daviedziena, što taja asoba pastupiła u stanie poŭnaj adsutnaści pamiaci abo biez śviadomaści, ale i u tych zdareńniach nie dazvalaje na uračystyja pachoviny (Cod. 1240, 3). Adkazavańnie pachovinaŭ samahubcy, nia jość vyrazam asudžańnia praz Ekkleziju, ale tolki pakazańniem ahidy da samaha hrechu i maje źjaŭlacca adpužavańniem dla druhich. Samahubstva jość ciažkim hrecham. Žyćcio nia jość ułasnaściaj čałavieka, ale praz Boha dadziena da jaho užyvańnia. Panam žyćcia jość Boh, katory sam kažnaha adklikaje, kali zachoča (5 Moiž. 32, 39). Samahubstva ady jość nachabnaje uvarvańnie u miežy Božaha prava, pry hetym akazavaje pahardu Bohu, adkidaje najdaražejšy jahony padarunak, žyćcio. Tak sama samahubstva robić niespraviadlivaść z uzhladu na svaju siamju, vystaŭlajučy jaje na hańbu i biadu; robić niasłuchmianuju žorstkaść na sabie samym i vyklikaje ahulnaje zharšeńnie. „Złačynstva samahubstva bolšaje jość, čym złačynstva zabojstva, bo samahubca usoŭvajecca z-pad ludzkoj kary (Lact.). Samahubstva zusim nia jość čynam heraičnym, ale suproć aznakaj brydkoj bajaźlivaści, padobnaje da uciokaŭ žaŭniera z-pad ściahu pry zmahańniu. Bahatyrstvam ułasna jość mužna pieranosić usiakija žyćciovyja supraciŭnaści. Nie daje samahubstva pažadanaha ščaścia i nia vyzvalaje nas ad ciarpieńniaŭ, suproć pahružaje nas u praŭdzivuju viečnuju haleču. Čamu? Biezreligijnaja presa siahodniašnich časaŭ, apraŭdavaje časta samahubstva. „Vykazaŭ pratest prad śvietam, vy-

mazaŭ svaju vinu", hatek piša. Što za niedarečnaść i fałšyvaść? Samahubstva z razvahaj nie zmazavaje nijakaj viny, suproć dadaje da daŭniejšych novuju vinu jašče bolšuju.

3. **Dazvalajecca, a navat zaličajecce u zasłuhi,** paśviačać svajo zdaroŭje i žyćcio, kali praz heta prydbajem ščaślivaje žyćcio viečnaje, abo kali možam uratavać cialesnaje abo duchovaje žyćcio bližniaha. — Tak dumali i pastupali usie Mučaniki. Paśviačali žyćcio cieła, a nie chacieli učynić hrechu. U nadharodu za heta atrymlivali ščaślivaje viečnaje žyćcio, bo skazaŭ Zbaviciel: „Chto utracić svaju dušu dla Mianie, znojdzie jaje" (Mat. 10, 39). Prypomnim, što zrabili braty Machabejskija, Eleazar, albo śv. Laŭrenty. Misyjaniery, prabyvajučy u krainach pahanskich, znajchodziacca biezustanna u niebiaspiečcy, śmat ź ich traciać zdaroŭje i žyćcio u nadludzkich ciažkaściach, ale heta rabiačy, nia hrešać, ale suproć vysłuhoŭvajuć sabie vialikija zasłuhi. Hetak sama adnosicca da śviataroŭ, lekaroŭ, siostraŭ, vartaŭnikoŭ, katoryja absłuhoŭvajuć zaraźlivych chvorych. Śviatyja Alojzy i Karol Boremeus apiakavalisia chvorymi na džumu i sami zarazilisia i umiarli.

Dazvalajecca naražacca na niebiazpieku žyćcia pry ratavańniu bližniaha u nieščaślivym vypadku, kali topicca, abo znajchodzicca u palačymsia domie. Dazvolena paśviačać svajo žyćcio u vajnie pry abaronie svajoj radzimy, svaich surodzičaŭ. — Sam Chrystus daŭ nam prykład, bo pamior, kab ratavać ludzkaść. „Ludzkaja duša maje takuju vialikuju kaštoŭnaść, što dla ratavańnia jaje treba paśviačać nia tolki dačasnyja majemaści, ale navat naražać žyćcio (śv. Vinc. a. P.). Rečaisna, što u takich vypadkach adnym našym namierańniem pavinna być vykanavańnia šlachotnaha čynu, a nie šukańnie śmierci, bo inakš, zamiest vysłužyć uznaharodu, mahlib mocna zhrašyć. Naprykład chto kidajecca ratavać taho, chto topicca, a sam nia maje siły i nia umieje pławać. Možna było-b skazać, što kinuŭsia kusić Boha.

X. Pr. F. S.

SAMAHUBSTVA USIEVAŁADA KRAŬČENKI

Usievaład Kraŭčenka u bijahrafičnym daviedniku byŭ padany nastupna: „Piśmieńniki Savieckaj Biełarusi, vydadzienym Dziaržaŭnym vydaviectvam B.S.S.R. u 1959 hodzie, Kraŭčankava bijahrafija maje hetakuju uračystuju kancoŭku: „Usievaład Kraŭčanka — člen KPSS, člen praŭleńnia Sajuzu piśmieńnikaŭ B.S.S.R. Piśmieńnik uznaharodžany ordenam „Znak Pašany" i medalami".

27 žnivienia u časie exkursii u Francyi u mieście Caen z hotelu 5-ha paviercha vyskačyŭ praz vakno i zabiŭsia. Palicyja znajšła u jaho nastupny list: Ja bolš nie mahu być kamunistym. Za čas majho padarožža pa Francyi ja paznaŭ značeńnie słova „Svaboda". Ale ja nie mahu admovicca i ad maje krainy, ja nie mahu navažycca zastacca zahranicaj ... Śmierć — adzinaje vyrašeńnie dramy, jakuju ja pieražyvaju. Niachaj prabačyć mnie maja kraina. Niachaj prabačyć mnie maja žonka i maje dzieci ..." — Usievaład Kraŭčanka.

Škada, nia vytrymali nervy vialikaha piśmieńnika. U hetaki sposab chacieŭ pakazać jakaja svaboda u kamunistyčnych maskoŭskich kapcioroch. Usiož taki dva druhija pastupili razumniej, zatarmazili ciahnik i uciakli z-pad katoŭskaj apieki.

BIEŁARUSKI INTERNAT

Časta ŭspaminałasia, u biełaruskaj presie na emihracyi, ab važnaści, a lepš kažučy nieabchodnaści, załažeńnia navučalnych ustanoŭ, jakija ŭzhadovali-b našaje maładoje pakaleńnie ŭ rodnym duchu. Roznyja biełaruskija arhanizacyi, a taksama achviarnyja adzinki, staralisia zrabić jak najbolš u hetym napramku.

Da takich starańniaŭ naležyć i adkryćcio Biełaruskaha Internatu dla Chłapcoŭ, jakoje aśmielusia nazvać histaryčnaj padziejaj. U niadzielu, 3-ha vieraśnia, paśla ŭračystaj Bahasłužby, Jaho Ekscelencyja Biskup Česłaŭ Sipovič paśviaciŭ dy aficyjalna adkryŭ vyšej uspomnieny internat. U jaho prymajucca biełaruskija chłapcy ŭ vieku ad vaśmi da adzinaccaci hadoŭ; starejšyja-ž tolki tady, kali ŭžo chadzili ŭ anhielskuju himnaziju — „Grammar School". Niemahčyma ahulna padać čas pobytu ŭ internacie, bo jon zaležyć ad vieku, akončanaj školy i ŭ niemałoj stupieni ad zdolnaściej kožnaha. Pažadana, kab usie zrabili „General Certificate of Education — Advanced Level" (vialikuju maturu), jakaja daje prava zapisacca na ŭniversytet; ale možna končyć i na „General Certificate of Education — Ordinary Level" (małoj matury).

Vučni Biełaruskaha Internatu dla Chłapcoŭ chodziać u anhielskuju katalickuju školu, jakoj uzrovień sapraŭdy vysoki. Jasnym dokazam hetaha jość toj fakt, što šmat jejnych vučniaŭ končyła, abo ciapier pradaŭžaje studyi na dvuch najsłaŭniejšych u śviecie ŭniversytetach — Oxford i Cambridge. U samym-ža internacie dajecca chłapcom hłybokaje relihijnaje i mocnaje nacyjanalnaje ŭzhadavańnie. Jany rehularna majuć lekcyi z biełaruskaj movy i literatury, historyi dy hieahrafii Biełarusi.

Cikavić napeŭna baćkoŭ i apłata za internat. Pražyćcio kaštuje, na adzin hod, 120 anhielskich funtaŭ (pryblizna 340 amerykanskich dalaraŭ). Tut chaču źviarnuć uvahu na toje, što ni adzin anhielski internat nia prymaje vučniaŭ za tak nizkuju canu. Dla tych, jakija z toj si inšaj pryčyny majuć finansavyja tridnaści, vyšej padanaja cana budzie źmienšana, a nat paru chłapcoŭ mahčyma atrymajuć stypendyi. Baćki pavinny pakryć taksama inšyja vydatki, jak napr. zapłacić za darohu, kupić adziežu.

Chto žadaŭ-by atrymać dakładniejšyja infarmacyi, chaj piša na adras:

Kiraŭnik Biełaruskaha Internatu dla Chłapcoŭ,
41, Holden Road, London, 12,
England

Z. P.

AB EKKLEZII

(Pav. X. Pr. Spirago. Praciah)

Ab pieršynstvie abo prymacie Papy

Prymatam nazyvajem prava i pryvilejnaść pieršynstva adnoj asoby adnosna ahulnaści inšych; praz prymat Papy razumiejem niezaležnaść Papy ad usich uładaŭ śvieckich i ad kažnaj ustavy kažnaha haspadarstva, tak sama pieršynstva hodnaści i ułady nad usiej Ekklezijaj i niezaležnaść ad niejkaj duchoŭnaj ułady.

1) **Papa jość niezaležny ad usiakaj ułady duchoŭnaj, bo sam maje poŭnaść usiakaj duchoŭnaj ułady.**

Kali nižejšaja duchoŭnaja ułada adchilajecca ad praŭdzivaj darohi, sudzić jaje vyššejšaja; najvyššejšuju duchoŭnuju uładu sudzić tolki sam Boh, a nie čałaviek. (Bonif. VIII, 1302). Papa nia maje sudździ na ziamli. Dziela taho navat **suśvietny sabor,** h. zn. sabrańnie usich Episkopaŭ, nia jość nad Papam. (Eug. IV. 4. 9. 1439; Sab. Vat. 4, 3). Chto ady vyrašeńnia Papy adklikajecca do Suśvietnaha saboru, hetym samym jość adłučany ad Ekklezii. (Pius IX. 12. X. 1869).

2) **Papa jość niezaležny ad usiakaj ułady śvieckaj, bo nijakaja ułada śvieckaja nia maja najmienšaha prava da upłyvu na kiravańnie Ekklezijaj.**

Papa jość **vučycielam** usich **narodaŭ;** na mocy razparadžeńnia Božaha maje **pavučać usich ludziej u praŭdach zbaŭleńnia.** Dziejnaść jahonaja raściahavajecca na usich ludziej i na usie haspadarstvy. Tamu što nijakaje haspadarstva nia maje prava vyrašać ab druhim haspadarstvie i im kiravać, ady nie majuć prava inšyja haspadarstvy

pieraškadžać Papie u jahonaj dziejnaści. Pry hetym Papa, jak navučyciel narodaŭ, nia moža padpadać ustavam inšych haspadarstvaŭ i nia moža być paddanym niejkamu haspadarstvu. Jak najvyššy pradstaŭnik katalickaj Ekklezii musić Papa mieć mahčymaść **suadnosicca z usimi švieckimi uładami;** nia moža padpadać ustavam ab sabraniach, ani uładzie palicyjnaj niejkaha haspadarstva. — Dlataho što Papa maje najvyššuju uładu **duchoŭnaha haspadarstva švietu,** bo maje blizu tuju samuju **hodnaść,** jakuju maje kažny kiraŭnik šviecki. Hodnaść jahonaja vysokarodniejšaja hodnaści švieckaj. Kali duch jość vyššy i daskanalšy ad cieła, to najvyššaja pavaha duchovaja musić mieć prynamsi tyja samyja pravy, jakija majuć švieckija ułady, dyk pry hetym i prava udzielnaści i niezależnaści. Hetyja pravy udzielnaści i pieršynstva Papy švieckija ułady uznajuć. U uładarskich dvaroch **Nuncyi Papy** majuć pieršynstvo prad inšymi **pasłami.** Časta inšyja haspadarstvy zvaročyvajucca u nieparazumieńniach da Papy, jak sudździ **supakoju** i časta jahonamu prysudu paddajucca. Chopić paklikacca na italjanskuju hvarancyju ustavy z 13. V. 1871 h., u jakoj uznajuć u Italii i hvarantujuć niezaležnaść Papy.

Razumiejuć heta dobra iinšyja relihijnyja vyznańni, jak greki, protestanty, što najvyššaja ekklezijalnaja uława musić być zusim niepadlehłaja.

3) Niezależnaść **Papy** najlepiej była zapeŭniena praz udzielnaje Ekklezijalnaje Haspadarstva. — „Kali Pan Chrystus jość adziny najvyššy źvierchnik vohułu chryścijanskich ludziej" (vyskaz hety byŭ vykazany praz św. Koalicyju, abo chryścijanskich uładaroŭ Rosii, Aŭstryi i Prusaŭ u 1815 hodzie), to z natury rečy musić być pryznanaja udzielnaść u chryścijanskich haspadarstvach **Nastupniku Chrystusa, Papie.**

Niekataryja zakidajuć, što Papa nia maje adpaviednaj ułady i mocy, kab svaje pravy padtrymać siłaj, bo nia maje ułady vykanaŭčaj, jakuju majuć inšyja haspadarstvy, dyk nia moža być movy ab rečaisnaj udzielnaści. Taki vyvad jość zusim fałšyvy. Prava jušć zaŭsiody pravam. Adzinakava ci jano moža być uviedziena u dziejnaść, ci nie. Vielmi było-b smutna, kali-b isnuvańnia prava rabiłasia zaležnaje ad taho, ci možna prymusam zdabyć dla jaho pryznańnie. Dy ci-ž nia isnujuć haspadarstvy zusim małyja (jak Monaco u 3,10 milaŭ kv. i kala 4,000 žycharoŭ), katorym nie admaŭlajecca samastojnaść, niezvažajučy na ich małuju siłu. Dalej budzie

U 22 numaru „Siaŭbita" zakrałasia drukarskaja pamyłka na apošniaj staroncy u pierad apošnim radku, zamiest słova „žvićciu" pavinna być „raźvićciu" — **Redakcyja.**